

INTERVJU S KSENIJOM BRALIĆ-ŠVARCER: MOJ RADNI VIJEK SOCIJALNE RADNICE¹

*Moj životni put - iza mene nitko nikada nije stajao.
Sve je uvijek bilo rezultat samo moga rada.*

Ksenija Bralić-Švarcer je diplomirala Višu školu za socijalne radnike u Zagrebu 1956. godine. Iste godine zaposlila se kao socijalna radnica u Vogošći-Sarajevo, da bi ubrzo prešla u Sekretarijat za socijalnu politiku BiH. U Bosni i Hercegovini je ostala do 1960. godine kad se vraća u Zagreb i zapošljava u Zavodu za socijalni rad grada Zagreba. Reorganizacijom uprave prelazi u Zajednički centar za socijalni rad grada Zagreba, gdje ostaje do 1974. kad postaje profesionalna tajnica Saveza društava socijalnih radnika Hrvatske. Od 1984. radi u Republičkom komitetu za zdravstvenu i socijalnu zaštitu koji je po osamostaljenju Hrvatske postao Ministarstvo rada i socijalne skrbi. U mirovinu odlazi 1994. godine. Cijeli svoj radni vijek radila je kao socijalna radnica i aktivno je promovirala socijalni rad kao profesiju. Dio njezinog bogatog iskustva opisan je u ovom intervjuu.

¹ Razgovor vodila Marina Ajduković 20. listopada i 18. studenog 2006. te 3. veljače 2007.

IZBOR STUDIJA I ISKUSTVA STUDIRANJA NA VIŠOJ ŠKOLI ZA SOCIJALNE RADNIKE U ZAGREBU

M.A.: Krenimo sad od početka. Kako ste uopće došli na socijalni rad?

K.B.Š.: Na određeni način, bilo je to moje dvojno opredjeljenje. Nakon položene mature školske godine 1949./1950. nije mi omogućen studij na Medicinskom fakultetu; ne znam pouzdano iz kojeg razloga, ali danas pretpostavljam, iz staleško-političke pripadnosti moje obitelji.

M.A.: A što je to bilo? Je li bilo vezano uz vaše prezime Švarcer? Je li to njemačko prezime?

K.B.Š.: Po mojem saznanju, moj djed po ocu došao je iz Moravske, tj. Slovačke i naselio se s obitelji u Križevcima. Moj otac bio je pravnik, na početku profesionalnog rada sudovao je u Srijemu i Slavoniji gdje se i oženio. Nakon sudske prakse, doselili smo u Bjelovar gdje je otvorio odvjetničku kancelariju. Ja sam rođena u Novoj Gradiški, a brat u Srijemu.

M.A.: A koje godine ste rođeni?

K.B.Š.: 30-e, lijepi broj godina, ali moram priznati za sada ih još toliko ne osjećam. U Bjelovaru sam s obitelji provela odrastanje i školovanje do odlaska na studij u Zagreb.

M.A.: Koje godine ste maturirali?

K.B.Š.: Maturirala sam 1949./1950. godine, a iduće godine, 1951., upisala sam studij na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Na početku druge godine oboljela sam, liječenje je dugo trajalo i izgubila sam godinu. Moja kolegica iz Zagreba s Medicinskog fakulteta, koja se našla također u sličnoj situaciji kao ja, i ja saznale smo za Višu školu za socijalne radnike i upisale studij 1954./1955. To je za mene, odnosno za nas obadvije bio pravi odabir profesionalnog opredjeljenja.

Na Višoj školi za socijalne radnike opis studenta te godine bio je formalna treća, a u stvari druga generacija studenata jer gledano prema godini, 1953. su upisali dvije generacije, tj. u ljetni i zimski semestar. Koliko se sjećam, nas nekolicina studenata nije bila smješтана u internat Više škole. Internat je bio smješten u zgradi, zajedno sa studijem u Nazorovoj 51. Vodila ga je »teta« Jane Koch. Danas bi za nju rekla »dobra duša« studija i studenata.

M.A.: Kako je bio organiziran život u internatu? I kakva je bila Jana Koch, kad kažete da je ona bila duša« svega?

K.B.Š.: Jana Koch, socijalna radnica, prema mom sjećanju, bila je simpatična, ugodna i pristupačna osoba, puna razumijevanja za ljudske probleme. To se osjećalo u svakom

Intervju s Ksenijom Bralić-Švarcer: Moj radni vijek socijalne radnice

kontakta. Bila je bliski suradnik i prijatelj prof. Breslera.² Od nas studenata, posebno studenata u internatu tražila je disciplinu, pristojno ponašanje i dobre međusobne odnose, tj. zajedničko razumijevanje i pomaganje. Bila je voditelj praktične nastave i dogovarala je praksu za sve studente. U svom radu blisko je surađivala s prvom direktoricom Više škole za socijalne radnike, gospođom Valerijom Singer³, koja je kao i Jana Koch, bila u osnivačkom odboru za osnivanje i organiziranje Škole.

M.A.: Da li se razgovaralo o pitanjima ravnopravnosti žena i etničkoj pripadnosti?

K.B.Š.: Ravnopravnost žena bila je u izvjesnoj mjeri već prisutna kroz II. svjetski rat., odnosno tijekom NOB-a. U prvim generacijama studirali su studenti iz drugih republika bivše Jugoslavije: iz Bosne i Hercegovine, Makedonije, Crne Gore, Srbije, Kosova. U vrijeme studija to meni nije bilo ni toliko uočljivo, ni presudno, ni bitno.

M.A.: Je li itko od studenata hodao u uniformi?

K.B.Š.: Mislim da u uniformama nije bilo, možda djelomično, dio uniforme i po koji kožni kaput. Neki su imali oružje, iako je oružje bilo zabranjeno na predavanjima i praksi.

M.A.: A što je bilo s ideološkim pitanjima?

K.B.Š.: Ideološka pitanja pratila su opću društvenu situaciju o čemu ja nemam posebna saznanja jer nisam bila nigdje organizirana, a također pratila me etiketa da sam buržujsko dijete.

M.A.: Što je značilo biti buržujsko dijete u to doba?

K.B.Š.: Meni se čini da je na neki način to bilo ublaženo time što nisam bila na smještaju u internatu Više škole. Što se tiče nekih osobnih primjedbi T. Marinić⁴, nije me demotiviralo

² Više o radu i životu Kamila Breslera može se naći u tekstu B. Skeledžije »Osnivači Studija za socijalni rad u Zagrebu« koji je objavljen u monografiji »50 godina Studija za socijalni rad - 1952.-2002.« (Ajduković, 2002.) te u tekstu Č. Petešića iz »Kamilo Brössler - naš Pestalozzi« (Zbornik za povijest školstva, 24, 1991.)

³ Više o radu i životu Valerije Singer može se naći u tekstu B. Skeledžije »Osnivači Studija za socijalni rad u Zagrebu« koji je objavljen u monografiji »50 godina Studija za socijalni rad - 1952.-2002.« (Ajduković, 2002.)

⁴ Više o radu i životu Tatjane Marinić može se naći u tekstu B. Skeledžije »Osnivači Studija za socijalni rad u Zagrebu« koji je objavljen u monografiji »50 godina Studija za socijalni rad - 1952.-2002.« (Ajduković, 2002.), tekstu M. Richter - Malabotta »Život i vrijeme Tatjane Marinić, jedne od

za studij, iako sam osjećala nelagodu. Npr. kad se išlo na praksu u zagrebačke općine, ja sam poslana u Zaprešić. U ono vrijeme Zaprešić je bio daleko i išlo se vlakom. Međutim, starateljski referent u općini bio je dr. Marković iz Zagreba, sa završenim Medicinskim i Pravnim fakultetom. Rado me prihvatio, vodio po terenu, tumačio primjenu propisa i ukazivao na težak život i socijalne probleme ruralnog područja. Čini mi se da je Tatjana Marinić 60-ih godina odnos prema meni korigirala.

M.A.: Vratimo se još na vrijeme studija. Tko je na Vas ostavio dojam?

K.B.Š.: Bez razmišljanja, prof. Kamilo Bresler, veliki humanista. Prije upisa na studij s kandidatima, intervju je vodio prof. Bresler. Da li sa svima, ne znam. Taj prvi kontakt, taj razgovor ostavio je na mene utisak koji je učvrstio uvjerenje da je socijalni rad moje profesionalno opredjeljenje. Prof. Bresler je bio veliki znalac i praktičar i nadasve visoko moralan i etičan čovjek. Takav je ostao do kraja života. Bio je beskompromisan borac za ljudska prava i dostojanstvo čovjeka, a da ništa i nikad nije tražio za sebe, pa i u najtežim danima iscrpljujuće, teške bolesti. Kad kompariram moje dojmove o Tatjani Marinić i prof. Bresleru, za mene je velika razlika. Najvjerojatnije, mnogi bivši studenti se ne bi složili sa mnom.

M.A.: To što ste rekli o Tatjani Marinić me potiče da kažem da gledajući iz sadašnje perspektive, slušajući priče od drugih studenata o njoj, stječem dojam da je ponekad pokazivala posttraumatske reakcije.

K.B.Š.: Može biti, jer Tatjana Marinić je brzo mijenjala raspoloženje i retoriku, a da se nije znao razlog. Posttraumatske reakcije, na što ste vi ukazali, mogle bi biti s obzirom na njezin život i rad. Njena predavanja metodike socijalnog rada su bila interesantna i dinamična, prvenstveno usmjerena na upoznavanje *casework* metode i njenoj primjeni.

M.A.: Takvo ponašanje s drugim ljudima bitno je različito u odnosu na profesora Breslera kako ste ga Vi opisali.

K.B.Š.: Prof. Bresler je za mene bio uzor u svojem znanju i poznavanju socijalnog rada. Međutim i ostali naši profesori i predavači svojim su predavanjima i kontaktima utjecali na studente tijekom studija; bili su vrlo kvalitetni. Također i kasnije nakon studija u našem profesionalnom radu na mnogim programima daljnje edukacije socijalnih radnika, naročito u stručnoj i izdavačkoj djelatnosti bili su prisutni i rado su se odazivali suradnji.

osnivača Studija socijalnog rada u Hrvatskoj» (Ljetopis Studijskog centra socijalnog rada, 1, 2006.) te u knjizi »Ženski vodič kroz Zagreb« (B. Blasin i I. Marković, 2006.).

POČECI PROFESIONALNOG RADA

M.A.: Kad ste diplomirali, otišli ste u Bosnu. Koje godine? Kojim povodom?

K.B.Š.: Diplomirala sam u listopadu 1956. i iste godine zaposlila se u općini Vogošće-Sarajevo, u Odjelu za zdravstvenu i socijalnu zaštitu na mjestu referenta-pripravnika. Povod za moj odlazak u SR Bosnu i Hercegovinu je bila stipendija koja je studentima bila ponuđena na drugoj godini studija. Želim naglasiti da mi je u Bosni bilo korisno i lijepo. Uz kraće razdoblje privikavanja i upoznavanja sa specifičnim mentalitetom i kulturom, s teškim socijalnim problemima i velikim očekivanjima od školovanog socijalnog radnika, krenuo je moj profesionalni rad. Već nakon 6 mjeseci, Republički sekretarijat za socijalnu politiku BiH premjestio me je i preuzeo na rad u Sarajevo, iako sam ostala stanovati u Vogošći, novo izgrađenom industrijskom naselju.

Među prvim zadacima u Republičkom sekretarijatu bila je izrada programa edukacije postojećih kadrova zaposlenih na poslovima socijalne zaštite na području Sarajeva i prigradskih općina, što se kasnije proširilo i na sudjelovanje kadrova iz ostalih većih gradova i općina u BiH. Program edukacije izrađen je uz konzultacije i suradnju s profesorima Više škole za socijalne radnike u Zagrebu koji su bili i predavači na seminaru. Seminar je uspješno održan u ljeto 1957. godine u Jajcu. Na seminaru, kao predavači bili su angažirani i mladi diplomirani socijalni radnici, kolege iz Zagreba.

Seminar u Jajcu ukazao je na potrebu osnivanja Više škole za socijalne radnike u Sarajevu i ubrzao izradu elaborata za otvaranje. Nakon samo godinu dana osnovana je Stručna škola za socijalne radnike u Sarajevu. Krajem 80-ih godina primila sam priznanje SR Bosne i Hercegovine za rezultate i uspješni stručni rad na edukaciji kadrova i osnivanju Stručne škole za socijalne radnike.

M.A.: I tako ste Vi bili u Bosni, lijepo Vam je bilo. Do kada ste bili u Bosni?

K.B.Š.: Kako sam već spomenula, početkom 1960. preselila sam sa svojom obitelji u Zagreb. Početkom 1961. na preporuku Irene Bijelić, tadašnjeg sekretara Savjeta za socijalnu zaštitu u SRH primljena sam u Zavod za socijalni rad grada Zagreba koji je bio tek osnovan. Zapošljavali su stručne suradnike - savjetnike afirmirane na području socijalne zaštite i socijalnog rada. Direktor Zavoda bila je gospođa Jelena Vitanović.⁵ Osnovni zadatak Zavoda bio je istraživanje, praćenje i predlaganje mjera za rješavanje socijalnih problema na području grada Zagreba i prigradskih općina. Nakon reorganizacije Skupštine grada Zagreba, većina nas je preuzeta u Zajednički centar za socijalnu zaštitu grada Zagreba.

⁵ Jelena Vitanović, član grupe stručnih socijalnih radnika osnivača Više škole.

DJELOVANJE U DRUŠTVU SOCIJALNIH RADNIKA HRVATSKE

M.A.: Molim Vas, hoćete li nešto ispričati o svom angažmanu u Društvu socijalnih radnika? Naime, kad sam došla u socijalnu skrb 1980. godine, za mene ste Vi bili znak jednakosti za Društvo socijalnih radnika.

K.B.Š.: Na raspisani natječaj 1974. godine primljena sam za administrativnu tajnicu Saveza društva SR Hrvatske (SDSRH). Tada je SDSRH imajući na umu svoju afirmaciju i predviđene zadatke djelovanja zatražio stalni prostor. Uz veliku podršku i razumijevanje tadašnjeg direktora Više škole prof. Ivana Lalića dobio je na korištenje manju prostoriju na I. katu (soba 24). Nakon kraćeg vremena uz prešutnu dozvolu proširili smo se u susjednu prostoriju koja se nije koristila. Tako proširen prostor zadovoljavao je potrebe za rad i djelovanje SDSRH. Na 5. skupštini SDSRH, 1975. godine, izabrana sam za tajnika Saveza i bila tajnik praktički do 1990./1991. godine.

Krajem 1984. godine prešla sam u Republički komitet za zdravstvenu i socijalnu zaštitu, a sjedište Saveza i nadalje je ostalo u prostorijama u Nazorovoj 51, kao i cjelokupni materijal s arhivom Saveza.

M.A.: Dakle, 15 godina ste bili tajnica Društva socijalnih radnika. Što Vam je značila ta promjene, prelazak iz prakse u Društvo?

K.B.Š.: Tajnička funkcija, posebno nakon izbora na 5. skupštini SDSRH, bila je za mene veliki izazov i želja da se unapređujem aktivnosti rada i djelovanja Saveza.

Uvodeći mnoge organizacijske oblike rada, a napose stručnog socijalnog rada, SDSRH okupljao je u svojem sastavu regionalna društva (Bjelovar, Čakovec, Karlovac, Osijek, Pula, Rijeka, Sisak, Slavonski Brod, Split, Zadar, Varaždin, Zagreb). Svako regionalno društvo imalo je izvršni odbor koji je delegirao svog predstavnika i koji su zajedno s predsjednikom, dva potpredsjednika i tajnikom činili Predsjedništvo SDSRH. SDSRH je u suradnji s Republičkim zavodom za socijalni rad Hrvatske i Republičkom samoupravnom zajednicom socijalne zaštite (RSIZ) organizirao u svrhu unapređivanja i okupljanja socijalnih i drugih stručnih radnika u djelatnosti Klub socijalnih radnika u Zagrebu i drugim regionalnim društvima, zatim sekciju studenata Više škole i Međufakultetskog studija socijalnog rada kao i druge sekcije za područja socijalnog rada, a prema prijedlozima regionalnih društva i potrebama socijalnih radnika.

Trajna angažiranost SDSRH od osnivanja društva 1954. godine bila je izdavačka djelatnost. Od *Biltena za socijalni rad* 1955. godine, časopisa *Socijalni rad* 1960. godine, 1974. pokrenuto je izdavanje *Biblioteke socijalnog rada*. SDSRH surađivao je u organizaciji međunarodnog europskog kolokvija ICSW (International Council for Social Work) koji je održao savjetovanje u Opatiji 1975. Tom prigodom je s predsjednikom Međunarodne federacije socijalnih radnika dogovorena daljnja suradnja koja se provodila u narednom razdoblju.

Intervju s Ksenijom Bralić-Švarcer: Moj radni vijek socijalne radnice

M.A.: Tih 10 do 15 godina je bilo ključno za daljnji razvoj obrazovanja socijalnih radnika - osnovan je Interfakultetski studij socijalnog rada, tiskane su prve ozbiljne knjige, pripremala se integracija s Pravnim fakultetom i ukidanje Više škole, odnosno prijelaz na isključivo četverogodišnji studij socijalnog rada. Republički zavod za socijalni rad i Ante Matutinović su bili vrlo aktivni u tom području. Je li bilo napetosti?

K.B.Š.: Možda će biti pretenciozno ako iskažem svoje uvjerenja da je to razdoblje SDSRH bilo »zlatno doba« afirmacije i unapređivanja kako stručnog socijalnog rada u svim segmentima, tako i rada profesionalnih socijalnih radnika i drugih profila radnika u djelatnosti, a napose u organizaciji obrazovanja socijalnih radnika na svim nivoima. Najveći doprinos takvom napretku i rezultatima je doprinijela tada prisutna garnitura socijalnih i drugih stručnih radnika okupljenih u SDSRH kome je tada bio na čelu Ante Matutinović, direktor Republičkog zavoda za socijalni rad. To su bili:

- Zvonko Bačun, direktor Doma umirovljenika Medveščak
- dr. Veljko Novak, profesor na Višoj školi za socijalne radnike i Defektološkom fakultetu
- Josip Butković, tajnik RSIZ-a socijalne zaštite
- Marijan Kompasi, stručni radnik u Savezu sindikata Hrvatske
- dr. Slavko Kljaić, profesor na Odsjeku za psihologiju na Filozofskom fakultetu
- dr. Božo Žaja, direktor zavoda za socijalni rad grada Zagreba.

Akademik Eugen Pusić i Ksenija Bralić-Švarcer u razgovoru povodom okupljanja prvih diplomiranih socijalnih radnika, 29. 10. 2005.

Ljetopis socijalnog rada 2007., 14 (1), 221-232 str.

Tu su bili i stalni suradnici SDSRH - dr. Nada Smolić-Krković, profesorica na Studiju za socijalni rad, dr. Eugen Pusić, dr. Mladen Singer, republički tužitelj za maloljetničku delinkvenciju.

Žao mi je, ali sigurno ću mnoge izostaviti čiji je doprinos također velik i trajan, međutim časopis *Socijalni rad* ostaje trajni dokument toga vremena.

M.A.: Da se vratimo na rad Društva.

K.B.Š.: Mojim odlaskom u Republički komitet za zdravstvenu i socijalnu zaštitu prostorije su korištene povremeno (za sjednice redakciji časopisa i slično) pa je Studij zatražio te prostorije radi svojih potreba, a Savezu je osigurao prostoriju u prizemlju gdje smo smjestili izdavačku djelatnost, s velikim fondom naših časopisa, bibliotekom i arhivom Saveza. Ubrzo je Savez izgubio i taj prostor što je dovelo do propadanje cjelokupne arhive Saveza i arhive izdavačke djelatnosti.

M.A.: Da li se sjećate još nečega važnog iz tog desetogodišnjeg razdoblja?

K.B.Š.: Prvenstvo bih istaknula aktivnost Saveza na edukaciji s ciljem unapređivanja i primjene dodatnih metoda stručnog socijalnog rada u suradnji s Republičkim zavodom za socijalni rad i Studijem socijalnog rada. Nadalje, osnovana je i dodijeljena nagrada »Tatjana Marinić«⁶

Zvonko Bačun, Ksenija Bralić-Švarcer, Joža Butković, Ivo Margan i Marijan Kompasi (s lijeva na desno), »Nagrada Tatjana Marinić«, Zagreb, 26. 11. 1976.

⁶ *Obrazloženje i odluka o osnivanju nagrade »Tatjana Marinić« objavljeno je u časopisu Socijalni rad, broj 3-4 iz 1975. godine.*

Intervju s Ksenijom Bralić-Švarcer: Moj radni vijek socijalne radnice

i prvi puta je pružena mogućnost da socijalni radnici budu nagrađeni za postignute rezultate u radu i za cjelokupni životni rad na području socijalne zaštite i socijalnog rada. Značajan uspjeh SDSRH bila je organizacija 2. kongresa socijalnih radnika Jugoslavije održanog 1976. u Dubrovniku sa preko 1000 učesnika iz zemlje i inozemstva.

SDSRH je organizirao i stručne ekskurzije u zemlji i inozemstvu s programom obilaska institucija i razmjene iskustva. U ekskurzijama je sudjelovalo 40 do 50 socijalnih radnika iz cijele Hrvatske. Savez je bio i domaćin studijske grupe socijalnih radnika iz Francuske. U Zagrebu su 1975. godine boravili nekoliko dana, obilazili institucije socijalne zaštite, a sudjelovali su i u razmjeni iskustva na posebno organiziranom okruglom stolu.

M.A.: Što se događalo s Društvom socijalnih radnika na početku Domovinskog rata?

K.B.Š.: Ne znam, koliko je poznato socijalnim radnicima - članstvu da je zaključkom Predsjedništva SDSRH 1991. poslano oko 100 pisma organizacijama i studijima socijalnog rada u Europi da je na Hrvatsku izvršena agresija, da se vodi rat, i da smo suočeni s velikim teškoćama u zbrinjavanju prognanika i izbjeglica, kao i organiziranju psihosocijalne pomoći za stradalnike rata. U kratkom vremenu primili smo veliki broj pisama podrške i najavu konkretne pomoći. Na istoj sjednici Predsjedništvo SDSRH donijelo je odluku da naš Savez istupa iz Saveza društva socijalnih radnika Jugoslavije iz navedenih razloga. Odluka je dostavljena Savezu Jugoslavije.

M.A.: Očito je rat bio jedan prijelomni trenutak u radu Društva.

K.B.Š.: Da, aktivnosti i rad Saveza su praktički 1991. godine zastali. Koliko je meni poznato, u nekoliko navrata pokušavalo se pokrenuti rad s manje ili više uspjeha. Kako je stanje sada, nema uvida, osim neformalnih informacija. To mi je iskreno žao.

SKRB ZA DJECU

M.A.: Koliko je područje skrbi za djecu bilo zastupljeno kad ste studirali?

K.B.Š.: Teško mi je to danas preciznije komentirati, ali kroz kolegije i praksu područje skrbi za djecu i mlade bilo je značajno prisutno jer su posljedice rata i poslijeratnog vremena posebno pogađale djecu i mlade i utjecale na njihov razvoj i školovanje. Svakodnevna skrb, zdravstvena zaštita i školovanje za veliki broj nezbrinute i napuštene djece zahtijevala je znatna ulaganja, i kadrovska i materijalna. Na području te problematike nije bilo ili je bilo vrlo malo literature, a iskustva su bila neadekvatna, pa se nastojalo što više unaprijediti rad i pronalaziti vlastita rješenja.

M.A.: Koliko je bila prisutna ideja udomiteljstva?

K.B.Š.: Po mojim sjećanjima tek se počinjalo sa smještajem djece u obitelji kao oblikom zbrinjavanja, a povezivalo se s iskustvom iz rata, jer je na taj način spašen veliki broj djece iz logora tijekom NOB-u u čemu je Zagreb prednjačio.

Također, pripremali su se programi i razmišljalo se o osnivanju »matičnih« domova za djecu koji bi kapacitetom i strukturom bili bliži obiteljskom odgoju i zbrinjavanju djece (kao danas SOS-dječje selo).

Tako je udomiteljstvo bilo prisutno, ali kao daleka budućnost s obzirom na poratno vrijeme - siromaštvo i veliki broj djece ne samo u dječjim domova već i đačkim domovima.

M.A.: Koliko je u nastavi bila prisutna ideja o onome što se događalo u području socijalnog djelovanja prije II. Svjetskog, kao što je npr. rad gospojinskih društva?. Kolika je bila svijest o izvorima socijalnog rada u Hrvatskoj prije II. svjetskog rata?

K.B.Š.: U programima pojedinih predmeta predavalo se o razvoju i oblicima socijalne pomoći, siromašnima i djeci (ubožnice, ustanove za nahočad, za mentalno retardirane osobe i sl.). Od organizacije najviše se predavalo o organizaciji Crvenog križa na našim prostorima, a spominjale su se i dobrovoljne ženske organizacije kao i organizacije vjerskih konfesija. Izvore socijalnog rada prije II. svjetskog rata lijepo je komparirao prof. Bresler - bez gorčine, bez zamjerki. Mnogi su o tome šutjeli.

Osobno bih spomenula moja sjećanja iz Bjelovara u vrijeme moga odrastanja i školovanja, a odnosi se na razdoblje prije, za vrijeme i neposredno nakon II. svjetskog rata. U tom razdoblju djelovala su dobrovoljna društva žena - gospojinska društva.⁷ Sudjelovali su moji roditelji, odnosno više moja majka. Bjelovar je bio malo mjesto pa su se odvijali razni tečajevi, igraonice i događanja uz svetog Nikolu, Božić i slično. Meni su te priredbe, taj njihov rad te pripreme ostale u najljepšim uspomenuama.

Gospojinska društva su bila vrlo aktivna i prisutna u mnogim područjima života ljudi, ali najviše u brizi i pomoći djeci. Od skupljanja novčanih dobrovoljnih prologa, šivanja i prikupljanja odjeće, igračaka, slatkiša, školskog pribora i drugo. Posvećivala se značajna briga o zdravlju i liječenju bolesne i slabo ishranjene djece koja su upućivana na liječenje i oporavak u dogovoru sa školskom poliklinikom, školama, vrtićima i školskim odborima.

Meni su se uvijek vrtjele po glavi nekakve komparacije. Kad sam već bila pri kraju studija i odlazila u Bosnu tada sam si ovako mislila: »Vidiš, moja je mama radila za ljude, a ja ću raditi s ljudima«.

⁷ Više o radu gospojinskih društava može se pročitati u radu S. Prlende »Žene i prvi organizirani oblici praktičnog socijalnog rada u Hrvatskoj« (Revija za socijalnu politiku, 3-4, 2005.).

Intervju s Ksenijom Bralić-Švarcer: Moj radni vijek socijalne radnice

Ta moja saznanja utjecala su na moj rad kao socijalne radnice. Naime, smatram da metode stručnog socijalnog rada, timski i polivalentni pristup omogućuju raditi i rješavati probleme »sa« čovjekom koji se nalazi u socijalnoj potrebi kako bi ga osposobili više ili manje za daljnji život, uz puno poštovanje ljudskog digniteta. I to, da uvijek treba poštovati čovjeka, sam naučila od prof. Breslera, koji je bio poseban, prema ničem nije imao averziju, odbojnost. Poruka je bila »Poštuj čovjeka i njegov način života. Ti si, kao socijalni radnik, onaj koji to treba malo podići, osigurati bolji početak«. Mislim da je kvaliteta u stručnom socijalnom radu da se čovjeka osposobi. Sigurno takav pristup problemima ne može ovisiti samo o socijalnim radnicima i službama socijalnog rada.

Želim naglasiti da su po mom mišljenju dobrovoljna humanitarna društva nekad, pa i sada, radila »za čovjeka« što svakako ima veliku vrijednost u teškom i kriznim prilikama čovjeka i obitelji, ali mislim da nema trajnih rezultata odnosno mnogo korisnika navikne se na životnu pasivnost, pa i na recidivizam.

Mislim da su velike razlike između socijalnog rada krajem 50-ih i sada. Nama je bilo nedopustivo i nepojmljivo da mi pozivamo ljude. Mi smo uvijek bili na terenu, bili smo u mjesnim zajednicama. I ja sam npr. bila u mjesnoj zajednici u Gračanima od 14 do 16 ili od 13 do 15 u školi i znalo se da je to vrijeme socijalnog radnika. U radu mi nismo baš rado upotrebljavali riječ stranka, možda klijent, ali ni to rado. Mislim da se drugačije radilo - neću reći bolje ili lošije, već drugačije.

M.A.: Gledajući iz ove perspektive, kao da su bile značajne oscilacije u kvaliteti obrazovanja i pristupu u socijalnom radu.

K.B.Š.: Podržala bih vaše pitanje o oscilacijama u kvaliteti obrazovanja i pristupa socijalnom radu imajući na umu moje proteklo 50-godišnje razdoblje profesionalnog djelovanja kao socijalne radnice.

Nepobitna je činjenica da stručni socijalni rad nije imao tradiciju na našim područjima, a značajne društvene primjene koje su zahtijevale brza, pa i privremena rješavanja, utjecale su i na oscilacije u kvaliteti i pristupu obrazovanju socijalnih radnika.

Ipak, po mom iskustvu, ne bih izostavila kvalitetu ni entuzijizam - motivaciju predavača i studenata bez obzira na društvene prilike i materijalne mogućnosti.

M.A.: I na kraju razgovora vratila bih se na doba 70-ih. Koga biste mi mogli još preporučiti kao sugovornike u Hrvatskoj za bolje upoznavanje razvoja i povijesti socijalnog rada?

K.B.Š.: Teško mi je o tome promišljati danas jer oni koji su samoprijegorno, nesebično i značajki doprinosili razvoju obrazovanja i obilježavali povijest socijalnog rada više nisu među nama. Znajući tko su vam do sada bili sugovornici, prema sjećanju zajedničkog rada i suradnje, predložila bih dr. Nadu Smolić-Krković, dr. Božu Žaju, prof. dr. sc. Mladena

Ljetopis socijalnog rada 2007., 14 (1), 221-232 str.

Singera te Marijana Kompasija i Ivanu Čopković iz Siska. Moram se ispričati mnogim kolegama i suradnicima koje nisam navela iz moje generacije i generacija koje su dolazile kasnije, a također kolegama bliskih profila u djelatnosti socijalne zaštite bez obzira u kojem području su djelovali i radili, posebno u provođenju metoda socijalnog rada od individualnog, grupnog, timskog, rada u zajednicama kao i dobrovoljnog socijalnog rada.

Na kraju intervjua izdvojila bih rečenicu koja po mom mišljenju bitno označava djelovanje gospođe Ksenije Bralić-Švarcer kao socijalne radnice.

Na kraju studija došla sam do svog profesionalnog mota - ja ću »s« ljudima.